

Araştırma Makalesi/ Research Article

**HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE PROJE TABANLI ÖĞRENME
YAKLAŞIMININ UYGULANMASINDA ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE
VELİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

*EXAMINATION OF TEACHER, STUDENT AND PARENTS' VIEWS IN THE
IMPLEMENTATION OF PROJECT BASED LEARNING APPROACH IN LIFE
SCIENCE LESSON*

İsmail KILIÇ*, Melike ÖZMEN ULU**

*Geliş Tarihi: 14.10.2020
(Received)*

*Kabul Tarihi: 03.06.2021
(Accepted)*

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, temel eğitimde okul ve toplum kurallarının ilk olarak verildiği öğrencilerin hayatında kilometre taşı sayılacak değerde olan hayat bilgisi dersinde, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulanmasında öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu; İstanbul İli Esenyurt İlçesi'ne bağlı ilkokulda 2. sınıfa devam eden 41 öğrenci, 40 öğrenci velisi ve 20 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmadaki veriler; öğrenciler için yarı yapılandırılmış 12 açık uçlu soru, veliler için yarı yapılandırılmış 9 açık uçlu soru ve öğretmenler için yarı yapılandırılmış 16 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Bu kapsamda araştırmada, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin temel eğitimde proje tabanlı yaklaşımının niteliklerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılması amaçladığından nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Görüşme sorularından elde edilen verilerin analizinde, betimsel analizden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bulgular, araştırma soruları ile ilgili olarak farklı kavramsal kategoride değerlendirilerek sonuçlar yorumlanmıştır. Bu araştırmada elde edilen veriler sonucunda öğrencilerin proje ödevlerini hem aileleriyle hem de öğretmenleriyle birlikte yaptıkları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilerine konu belirlerken, bilgi toplama aşamasında kaynak bulma konusunda, farklı örnekler sunarak doğru bilgiye ulaşmasında rehberlik ettikleri görülmektedir. Velilerin ise çocuklarına proje uygulama aşamasında materyal temin etme, ödevin şekilsel düzenlemesi, internet araştırmaları gibi konularda yardım ettikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temel Eğitim, Hayat Bilgisi Dersi, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı, Öğrenci- Veli-Öğretmen Görüşleri

ABSTRACT

The aim of this study is to examine teacher, student and parents ' views in the implementation of project based approach in life science course which is considered as a lifesaver in the life of the students in which school and community rules were first introduced in basic education.

* Doç. Dr. Trakya Üniversitesi, ismailk@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3270-063X.

** ozmelike22@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0672-562X.

Working Group of the study; 2nd Primary School in the District of Esenyurt, Istanbul Province. 41 students attending the class consist of 40 parents and 20 teachers. The sample of the study was determined by sampling criteria from the intended sampling methods. Data in the research; collected using the interview form consisting of 12 semi-structured open-ended questions for students, 9 semi-structured open-ended questions for parents and 16 semi-structured open-ended questions for teachers. In this context, phenomenological design were used as a result of qualitative research methods in order to reveal the perceptions of teachers, students and parents about the characteristics of project-based approach in basic education. Descriptive analysis was used to analyze the data obtained from Interview Questions. In this context, the results obtained from the research were evaluated in different conceptual categories and the results were interpreted in relation to the research questions.

Keywords: Basic Education, Life Science Lesson, Project-Based Learning Approach, Student-Parent-Teacher Opinions

EXTENDED ABSTRACT

Primary school is the first step in which students gain basic academic skills and core values. Life sciences lesson is an important lesson that enables students to recognize the values of their environment, helps students to internalize these values and thus facilitates the adaptation of students to their environment (Esemen, 2019). In addition, individuals not only learn about life, but also acquire skills that can make their lives easier in this lesson. Life Sciences course enables the individual to produce solutions to the problems that students may encounter in their daily lives, based on real events and experiences. This course, which aims to prepare children for life, is based on the objects, facts and cases that the children encounter in their environment (Öztürk ve Kalafatçı, 2016).

The project-based learning approach has very distinct features. Perhaps the most emphasized of these features is that the student and the teacher make the design of the project together. At this point; teacher and student work together on a specific scenario, trying to find a solution to a real problem. In the search for this solution, usually there may not be only one solution. Students and teachers consider and evaluate more than one solution together. Evaluating more than one solution and searching for different solutions provides students and teachers certain skills (Aras, 2020).

When the studies on the use of project-based learning in the education and training process are examined, it has been established that the related method provides many advantages to the students. The results of the literature review indicates that the method contributed positively to the academic success of the students and their attitude towards the course. It is seen that the studies carried out mainly in the field of science education. Only a limited number of studies have been found on the effect of project-based learning method on academic achievement and attitude towards the lesson in social studies teaching (Kılıç ve Özel, 2014; Kılıç ve Özel, 2015; Öteleş ve Ezer, 2020). In life sciences teaching, there is no study on the application of the project-based learning approach in which the situations of three different groups, namely students, teachers, and parents coexist. Based on this context, it was aimed to reveal the perceptions of teachers, students and parents' opinions on the qualities of the project-based learning approach in life studies lesson. For this purpose, answers were sought for three sub-problems: What are the students' views on the application

process of the given project assignments? What are the teachers' views on the application process of the given project assignments? What are the parents' views on the application process of the given project assignments?

For this study, one of the qualitative research methods, phenomenological design was used, and the data obtained were analyzed by descriptive analysis technique. An interview form consisting of semi-structured open-ended questions was used separately for the opinions of teachers, students and parents regarding their views on the implementation of the project-based approach in basic education. In this context, 12 semi-structured open-ended questions were used for students, 16 for teachers, and 9 for parents at the beginning of the study. However, in this study, 3 semi-structured open-ended questions for students; 2 semi-structured open-ended questions for teachers and 3 semi-structured open-ended questions for parents were evaluated. The research was held in a suitable place for the volunteer participant within the boundaries of Esenyurt District of Istanbul Province, face to face and with the consent of the participants, by taking a voice recording and taking notes between 26.03.2019-20.05.2019. The interviews took approximately 45 minutes on average. The analysis of the data, the interviews with students, teachers and parents were recorded and the data obtained from these records were charted.

The results revealed that the students did not do the project assignments given to them alone, which is also confirmed by parents and teachers. The results of the interviews and observations made uncovered that the students did their project homework with both their families and teachers. It was seen that the teachers guided their students in finding the right information while determining the subject, in finding resources during the information gathering stage, by presenting different examples. On the other hand, it was determined that parents helped their children in matters such as obtaining material during the project implementation phase, formal arrangement of the homework, internet researches. Regarding the project preparation process, it is expected that the teacher guides the student. However, it is not appropriate for the teachers to take a direct active role in the project. In terms of parents, it is not appropriate for parents to support the student's project. Furthermore, it also should not be forgotten that parents are educated informally during this project preparation process. It is thought that having sufficient information about the roles each of the students, teachers and parents should undertake in the project preparation process will allow it to be completed in accordance with its purpose.

1. GİRİŞ

İlkokul kademesi öğrencilerin temel akademik becerileri ve temel değerleri kazanacağı ilk basamaktır. Hayat Bilgisi dersi ise, öğrencilerin yaşadıkları çevresinin değerlerini tanımasını sağlayan, bu değerleri öğrencilerin içselleştirmesine yardımcı olan ve bu sayede de öğrencilerin çevrelerine uyumunu kolaylaştıran önemli bir derstir (Esemen, 2019). Ayrıca, birey bu derste yaşamı öğrenmekle kalmamakta, bunun yanı sıra yaşamını kolaylaştırabilecek birtakım beceriler de edinmektedir. Hayat Bilgisi dersi bireyi gerçek olay ve yaşantılardan hareketle öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabileceği problemlere çözümler

üretebilmesini sağlamaktadır. Çocukları hayata hazırlamayı amaç edinen bu ders, konusunu da çocuğun yakınlarında karşılaştığı obje, olgu ve vakalardan almaktadır (Öztürk ve Kalafatçı, 2016).

Hayat bilgisi dersi, okul ve sınıf hayatı ile tanıştıkları öğrenciler, yaşam ve sosyal gereksinimlerin yararları ve toplumdaki birey, ilk yargı ile resmi bir program olarak kurstan nasıl kazandıklarıyla ilgilidir. Hayat bilgisi dersinin, öğrencilerin hayatlarını, kişisel özelliklerden, düşünme becerilerinden, çevresel tutumlardan sosyal davranışlara kadar inşa etmede aktif bir rol oynadığı söylenebilir. Tüm bunlara ek olarak, yaşam bilimi konusu, öğrencilerin kendi öğrenme yollarını belirleyecekleri resmi öğrenmenin ilk derslerinden bir tanesidir (Bektaş, 2009).

Günümüz eğitim anlayışında ise, artık öğrencinin bilgiyi başka birinden alması yeterli olmamaktadır. Bunun yerine bilgiyi kendi öğrenme sürecine göre yeniden oluşturan ve üreten öznel bir öğrenme anlayışına geçilmiştir. Böylece öğrenci bilgiyi ezberlemekten kurtulup anlamlı ve kalıcı öğrenmeler sağlamaktadır. Türkiye’de de 2005 yılında, bu amaçları gerçekleştirmek için yeni bir eğitim sistemi olan yapılandırmacı anlayışa geçilmiştir. Bu anlayışta öğretmen rehber rolünde kalmaktadır. Öğrenci ise aktif öğrenme süreçlerine katılarak yaparak ve yaşayarak öğrenmektedir. Anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin olabilmesi için öğrencinin bütün duyu organlarını kullanacağı öğrenme ortamları oluşturulması gerekir. Bu amaca hizmet edecek yöntemlerin başında da “projeye dayalı öğrenme yaklaşımı” gelmektedir. Proje yönteminin eğitsel açıdan kazanımları, yapılandırmacı eğitim anlayışına uygundur. Bu yöntemin uygulandığı yapılandırmacı sınıflarda, öğrenci öğrenmeyi öğrenmektedir (MEB, 2009).

Proje esaslı öğrenmenin uygulandığı sınıflarda, öğretmenin rolü sadece öğrencilere bilgi aktarmak ve öğrencilerin hatalarını düzeltmek değildir. Yeni düşünme yolları geliştirmelerine ve öğrencileri aktif hale getirmelerine yardımcı olmak. Aktif olmak sadece fiziksel olarak aktif olmak anlamına gelmez; öğrencilerin zihinsel olarak aktif oldukları, yani düşündükleri, eleştirdikleri, sorguladıkları, bilgilerini aktive ettikleri ve yeni anlamlar yarattıkları anlamına gelir. Öğretmen, öğrenme deneyimlerini organize etmek ve etkin katılım sağlamak için öğrencilerin perspektiflerine, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına dayanmalıdır (Babadoğan, 2003).

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının oldukça belirgin özellikleri bulunmaktadır; bu özelliklerden belki de en çok vurgulananı projenin tasarımını öğrenci ve öğretmenin birlikte yapmasıdır. Öğretmen ve öğrenci belirli bir senaryo üzerine birlikte çalışarak, gerçek bir probleme çözüm bulmaya çalışırlar. Bu çözüm arayışında, çoğunlukla tek bir çözüm yolu bulunmayabilir. Öğrenciler ve öğretmen birden fazla çözüm yolunu birlikte düşünür, değerlendirirler. Birden fazla çözüm yolunu değerlendirmek ve farklı çözüm arayışlarına geçmek öğrencilere de öğretmenlere de belli başlı beceriler kazandırır (Aras, 2020)

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında, öğrenci geleneksel yaklaşımdan daha

çok rol almak ve daha çok sorumluluk almalıdır. Geleneksel sınıflarda, öğretmenler genellikle sınıfın önündedir ve sınıfı sürekli kontrol ederler. Yapılandırmacı sınıflarda, öğretmen öğrencileri gözlemleyen ve daha fazla dinlemeyi tercih eden kişidir. Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında, bazı öğrenciler aniden hemen hepsini varsaymak sorumluluğu ile ne yapacağını şaşırırlar. Bu sorunun üstesinden gelmek için rehberlik yapılmalı ve sorumluluk kademeli olarak öğrencilere bırakılmalıdır. Nitelikli bir eğitim ortamı, öğrenciler birlikte çalışarak ve yaş ve gelişim özelliklerine dayalı bilgiyi anlamlandırarak öğrendiklerinde etkili ve üretken olabilir. Bugün eğitim sektöründe yapılan araştırmalar, öğrencilerin bilgi merkezinde olduklarını ve etkin olarak bilgiye eriştikleri zaman daha iyi öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin öğrenme merkezinde ve bilgi ile bağlantılı olduğunda, daha kolay düşünme daha yüksek seviyelere ulaşır. Bu hedefe ulaşmak için proje esaslı öğrenme yaklaşımı kaçınılmaz olmaktadır.

Proje tabanlı öğrenmenin eğitim-öğretim sürecinde kullanımına yönelik çalışmalar incelendiğinde de ilgili yöntemin öğrencilere pek çok avantaj sağladığı tespit edilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucu yöntemin öğrencilerin akademik başarısına ve derse karşı tutumuna olumlu yönde katkılar sağladığına ilişkin bulgulara rastlanmıştır. Yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak fen bilgisi eğitimi alanında yapıldığı görülmektedir Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenme yönteminin akademik başarı ve derse karşı tutuma etkisine dair sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Kılıç ve Özel, 2015; Kılıç ve Özel, 2014; Öteleş ve Ezer, 2020). Hayat bilgisi öğretiminde ise, öğrenci, öğretmen ve veli olmak üzere üç farklı cinsiyet durumunun birarada bulunduğu proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulanışı hakkında bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamdan yola çıkılarak araştırmada, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin hayat bilgisi dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının niteliklerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAK ARAMASI

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın amacı öğrencilerin öğrenilen bilgileri ve tecrübeleri kendileri tarafından yapılandırması ve istenilen kazanımların farklı disiplinler yoluyla öğrencide davranış biçimine gelmesidir. Başka bir deyişle tek bir disiplin yerine birden fazla disiplinin arasındaki yapıyı gösteren öğrenme konuları üzerine oluşturulduğundan, dünyadaki eğilimlere yatkın olduğu ve öğrencilerin olayları farklı yönlerden değerlendirmelerine fırsat sağladığı bilinir (Narin, 2007). Bu dersin hedefi, öğrencilere yaşamlarını sürdürdükleri çevrelerini tanıtarak uymalarını sağlamak ve karşılaşacakları sorunları çözebilme yeteneği edindirmektir (Tay, 2007).

Seçgin (2020)'e göre proje tabanlı öğrenme, öğrencilerin bireysel ya da grup içinde sorumluluk alarak gerçek yaşamdaki problemleri çözmek için anlamlı

görevler üstlenmelerine, etkili bir biçimde öğretim materyallerini kullanmalarına odaklanan öğrenci merkezli bir ortamı yansıtmaktadır. Ayrıca, Öğretmen yetiştirme programlarında özellikle “Değerler Eğitimi” ya da “Karakter ve Değer Eğitimi” gibi dersler kapsamında, proje tabanlı ve etkinlik temelli değer eğitimine yönelik örnek uygulamalar yaptırılmasının, öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine fayda sağlayacağı düşünülmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Gündüz (2018) “Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Yaptıkları Projelerin Sorumluluk Duygusuna Katkısı Hakkındaki Görüşlerin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın amacı, ilkokul öğrencileri tarafından yapılan projelerin onların sorumluluk duygusuna yönelik görüşlerindeki değişimleri ortaya çıkarmaktır. Çalışma durum çalışmasını (örnek olay) kullanılmıştır. Kullanılan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Çalışmada veriler görüşme formu aracılığıyla toplandı ve toplanan veriler analiz edilirken betimsel analizden yardım alınmıştır. Araştırma yaptırılan projelerin öğrencilerin sorumluluk alma duygusuna olumlu yönde katkı sağladığı ve öğrencilerin proje yaparken kendilerini sorumlu hissettikleri sonucuyla tamamlanmıştır.

Demirhan’ın (2002) yaptığı deneysel araştırmada 3. sınıf Hayat Bilgisi öğretiminde PTÖ’nin öğrencilere etkin katılım, bilgiye ulaşmak için araştırma yolunun kullanımı, yapılan araştırmaların sunulmasının desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır ve öğrencilerin hayata karşı hazır bir durumda olmalarının sağlanacağı söylenmiştir.

Çiftçi’nin (2006) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Risk Alma Düzeylerine, Problem Çözme Becerilerine, Erişilerine Kalıcılığına ve Tutumlarına Etkisi” adlı yazdığı doktora tezinde seçilen iki sınıf -birbirine denk- deney grubu ve kontrol grubu olarak sınıflandırılmıştır. Deney grubu PTÖ yaklaşımıyla ders işlerken kontrol grubu geleneksel yaklaşımla ders işlemiştir. Çalışmada “akademik risk alma ölçeği, problem çözme ölçeği, erişim testi ve Sosyal Bilgiler tutum ölçeği” uygulandı. Bu ölçekleri araştırmadan önce ve sonra uygulandı. Araştırma bittikten 14 hafta sonra da öğrencilere “kalıcılık testi” uygulandı. Uygulanan testlerin verilerini çözümlmek için “t testi” kullanıldı. Çalışma sonucunda elde edilen bilgilere göre PTÖ dersin kalıcılık düzeyine olumlu açıdan etki etmiştir ancak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı davranışlarında bir değişiklik olmadığı gözlenmiştir.

Erdem ve Akkoyunlu’nun (2002) yazdıkları “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma” isimli makaleleri “Kasım 2001 Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumunda” aynı zamanda bildiri olarak da sunuldu. Çalışma 5.sınıf öğrencileri üzerinde Sosyal bilgiler dersi kapsamında yürütülmüştür. Öğrencilerle birlikte hem sınıf hem de bilgisayar öğretmenleriyle de çalışıldı. Bir grup öğrenci bilgisayar öğretmenleriyle, diğer grup ise sınıf öğretmenleriyle çalıştı.

Bu yaklaşımın sebebi, öğretmenlerin yeterliklerinin öğrencilerin ürün niteliğine nasıl yansıtıldığını görmek içindir. Sonuçta, sınıf öğretmeniyle çalışan gruplara teknoloji eğitiminin artırılması önerildi, bilgisayar öğretmenleriyle çalışan gruplara akademik eğitimin artırılması önerilmiştir.

Vatansever'in (2015) "Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı" adıyla yayımlanan makalesinde PTÖ yaklaşımı, felsefesi, türleri, hazırlanma adımları, kavramları, öğrenci ve öğretmenlerin rolü, avantajları ve dezavantajları, değerlendirme konuları yer almıştır. Yazar makalesinde PTÖ yaklaşımını "öğrencileri motive eden, kalıcı izli öğrenme sürecini kolaylaştıran, öğrenciyi öğretme-öğrenme sürecinin merkezine alan, gerçek yaşamın konularına ve uygulamalarına yer veren bir öğrenme yaklaşımı" şeklinde tanımlar. PTÖ'nün, öğrencilerin öğrenmeye yönelik isteklerinin artmasını sağladığına, motivasyonlarının iyi derecede olduğuna ve aynı zamanda daha az hoşlandıkları dersler için de tavırlarının değiştiğine, araştırmaya ve gözleme daha çok ilgi duymaya başladıklarına ve bu sayede kalıcı öğrenmeye anlamlı bir yaklaşım sağladığına değinmiştir.

Özkarabacak (2013)'in "Aile Katılımlı Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının 60-72 Aylık Çocukların Farklı Kültürlere Bakış Açısına Etkisinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezinde PTÖ çalışmasına çocuklarla birlikte aileler de katılmıştır. Çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim programına uygun etkili ve planlı bir şekilde okul öncesi eğitim programına uygun etkili bir program hazırlamaktır. Çalışmanın sonucunda deney grubundaki çocukların çalışmanın öncesi ve çalışmanın sonrasındaki puanlamasında ciddi bir fark gözlemlendi.

Toci (2000) yaptığı PTÖ çalışmasını teknolojiyle desteklemiştir. Bu teknolojik çalışma ortamında öğrenciler için iç motivasyonlarına nasıl bir etki olacağı araştırılmıştır. Çalışmaya beş ve altıncı sınıf öğrencileri birer grup olacak şekilde katılmıştır. Çalışma sekiz aylık bir süreci kapsamıştır ve çalışma sonunda, öğrenme ortamlarının uygun bir şekilde hazırlanması içsel motivasyona olumlu bir katkı sağlamıştır. Shepherd'ın (1998) yaptığı çalışmada PTÖ yaklaşımının öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneğini edinmelerine olumlu katkı sağlayabileceğini bildirmiştir. Shepherd, altı ülkede belirgin bir konut sıkıntısı ile ilgili bir sorun için öğrencilerin tanımlanması ve çözüm bulmaya çalıştığı dokuz haftalık bir projeyi anlatıyor. Araştırmaya katılan öğrenci sayısının çok az olmasına rağmen (Deney grubunda 20, kontrol grubunda 15), Shepherd, deney grubunun kontrol öğrencilerine kıyasla, eleştirel düşünme becerilerinin test edilmesinde önemli bir artış olduğunu buldu. Ljung ve Blackwell (1996), geleneksel öğretimi okul içinde bir okul oluşturan probleme dayalı öğrenmeyle birleştiren risk altındaki gençler için bir program olan OMEGA Projesi'ni tanımlamaktadır. Araştırmacılar, OMEGA Projesine kayıt olduktan sonra pozitif gelişme olduğunu bildirmiştir. Programın mezunları programa maruz kaldıktan sonraki yıl İngilizce, ABD tarihi ve matematik derslerini yüksek derecelere geçtiler.

Wolk (1994), tarafından yapılan bir PTÖ çalışmasına, ilköğretim 5.sınıf öğrencileri katılmıştır. “Proje Tabanlı Öğrenme: Bir Amaç İçin Araştırma” isimli çalışmada öğrenciler neyi keşfedeceklerine kendileri karar vermiştir ve bu yüzden bu yaklaşım öğretmenler de bu yaklaşımı disiplinler arası bir yaklaşım olarak tanımlamıştır. Çalışma sonunda öğrenciler yapılan etkinlikte dış dünyayı yani gevşek yaşamı algımlarken olumlu bir yönde eğilim göstermişlerdir.

2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ VE ALT PROBLEMLER

Problem

Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin Hayat Bilgisi dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının niteliklerine yönelik görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

Araştırmanın amacı kapsamında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Verilen proje ödevlerinin uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri nasıldır?
2. Verilen proje ödevlerinin uygulama sürecine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Verilen proje ödevlerinin uygulama sürecine ilişkin veli görüşleri nelerdir?

4. YÖNTEM

Bu araştırmanın problemini; öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin Hayat Bilgisi dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının niteliklerine yönelik görüşlerinin neler olduğu sorusu oluşturmaktadır. Hayat Bilgisi derslerinde proje çalışmalarına yönelik öğretmenlerin ve öğrencilerin bakış açısı, velilerin çalışmalardaki konumunun ortaya çıkarması, öğrencilerin verilen proje ödevlerinin kiminle yaptıklarının tespit edilmesi ve PTÖ'nün öğrenci başarısına etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın amacına yönelik olarak, nitel araştırma yöntemlerinden, olgubilim deseni kullanılmış olup, elde edilen veriler betimsel analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Buna göre, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek, bunların okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlanmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmanın amacı kapsamında, Hayat Bilgisi dersine devam eden 2. sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin velileri ve Hayat Bilgisi dersine giren sınıf öğretmenleri üzerinde uygulama yapılmak istendiği için ölçüt örnekleme yöntemi seçilmiştir. Ölçüt örnekleme, bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilmektedir (Büyüköztürk ve diğ., 2014).

4.1 Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu Hayat Bilgisi dersine devam eden 2. sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin velileri ve Hayat Bilgisi dersine giren sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın çalışma grubu 41 2. sınıf öğrencisi, 40 veli ve 20 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 101 katılımcıdan oluşmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılar, gönüllü olarak araştırmaya katılmış olup, öğrencilerin velilerinden onay alınmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler Ç1, Ç2, ... Ç41 olarak; veliler V1, V2, ... V40 olarak; sınıf öğretmenleri ise Ö1, Ö2, ... Ö20 şeklinde belirtilmiştir.

4.2.Verilerin Toplanması, Ölçümü, Analizi

Araştırmanın veri toplama aracı olarak görüşme sorularının belirlenmesi ile ilgili alanyazın taraması yapılmış ve ayrıca Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde alan uzmanlarının da görüşleri alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formlarının kapsam ve yapı geçerliliğini sağlamak için, araştırmanın çalışma grubunu havuzu içerisinden rastgele seçilen beş sınıf öğretmenine, iki öğrenciye ve bu öğrencilerin velilerine uygulanmıştır. Ön çalışma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar tekrar gözden geçirilerek gerekli değişiklikler yapılmış ve görüşme formlarına son şekli verilmiştir. Temel eğitimde proje tabanlı yaklaşımının uygulanmasına yönelik görüşleri ile ilgili öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri için ayrı olmak üzere, yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın başlangıcında öğrenciler için 12, öğretmenler için 16 ve veliler için 9 yarı yapılandırılmış açık uçlu soru kullanılmıştır (EK 1-3). Ancak, bu çalışmada öğrenciler için 3 yarı yapılandırılmış açık uçlu soru; öğretmenler için 2 yarı yapılandırılmış açık uçlu soru ve veliler için 3 yarı yapılandırılmış açık uçlu soru değerlendirilmiştir.

Araştırma İstanbul İli Esenyurt İlçesi sınırları içinde gönüllü katılımcıya uygun bir mekanda, yüz yüze ve katılımcıların rızasıyla ses kaydı ve not alınarak 26.03.2019-20.05.2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler ortalama yaklaşık 45 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi, öğrenci, öğretmen ve velilerle olan görüşmeler kayıt altına alınmış ve bu kayıtlardan elde edilen veriler tablolandırılmıştır.

5. BULGULAR ve YORUM

Araştırmada üç alt probleme yönelik elde edilen bulgular ve yorumlar problem başlıkları altında değerlendirilmeyip karma olarak sorulan sorulardan elde edilen cevaplar tablolandırılmış ve yorumlanmıştır.

Öğrenciye sorulan Soru 1: “Verilen proje ödevini kendiniz mi yaparsınız?”

Tablo 1: “Verilen proje ödevini kendiniz mi yaparsınız?” sorusuna öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (f) ve yüzde (%) değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Proje ödevini kendi yapanlar	13	31,70
Proje ödevini kendi yapamayanlar	16	39,02
Proje ödevini kendi yapıp gerektiğinde yardım alanlar	12	29,26
Toplam	41	100

Tablo 1'e göre; "Verilen proje ödevini kendiniz mi yaparsınız?" sorusuna öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; %31,70 (13 kişi)'i proje ödevini kendi yapanlar, %39,02 (16 kişi)'si proje ödevini kendi yapamayanlar ve %29,26 (12 kişi)'sı proje ödevini kendi yapıp gerektiğinde yardım alanlardır.

"Evet çünkü o benim ödevimdir." (Ç2)

"Hayır Ailemden yardım alarak yaparım." (Ç3)

"Gerektiğinde ailemden biraz yardım alırım." (Ç15)

"Kendim yapmam aslında zorlandığımda annem ve babamdan yardım alırım." (Ç23)

Öğrenciye sorulan Soru 2: "Sürecin Tamamını Öğretmeninin Kontrolünde mi Yapmak İstersiniz?"

Tablo 2: "Sürecin Tamamını Öğretmeninin Kontrolünde mi Yapmak İstersiniz?" Sorusuna Öğrencilerin Vermiş Olduğu Cevaplara Göre Frekans (F) ve Yüzde (%) Değerleri

	Frekans (F)	Yüzde(%)
Sürecin Tamamını Öğretmenlerinin Kontrolünde Yapmak İsteyenler	35	%85,36
Sürecin Tamamını Öğretmenlerinin Kontrolünde Yapmak İsteyemeyenler	4	%9,75
Sürecin Tamamını Öğretmenlerinin Kontrolünde Yapmak İsteyemeyip Gerektiğinde Soru Sormak İsteyenler	2	%4,87
Toplam	41	100

Tablo 2'e göre "Sürecin tamamını öğretmenin kontrolünde mi yapmak istersiniz?" sorusuna öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; %85,36 (35 kişi)'sı sürecin tamamını öğretmenlerinin kontrolünde yapmak isteyenler, %9,75 (4 kişi)'i sürecin tamamını öğretmenlerinin kontrolünde yapmak istemeyenler ve %4,87 (2 kişi)'si sürecin tamamını öğretmenlerinin kontrolünde yapmak istemeyip gerektiğinde soru sormak isteyenlerdir.

Öğrenciye sorulan Soru 3: "Proje Ödevlerini Aileniz ile Birlikte mi Yaparsınız?"

Tablo 3: "Proje Ödevlerini Aileniz ile Birlikte mi Yaparsınız?" Sorusuna Öğrencilerin Vermiş Olduğu Cevaplara Göre Frekans (F) ve Yüzde (%) Değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Proje Ödevlerini Aileleriyle Birlikte Yapanlar	30	%73,17
Proje Ödevlerini Aileleriyle Birlikte Yapmayanlar	1	%2,43
Proje Ödevlerinde Gerektiğinde / Zorlandığında Ailelerinden Yardım Alanlar	10	%24,39
Toplam	41	100

Tablo 3'e göre, "Proje ödevlerini aileniz ile birlikte mi yaparsınız?" sorusuna öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; %73, 17 (30 kişi)'si proje ödevlerini aileleriyle birlikte yapanlar, %2,43 (10 kişi)'ü proje ödevlerinde gerektiğinde / zorlandığında ailelerinden yardım alanlar'dır. Öğrenci görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

"Kesme, şekil verme işlerini annemle beraber yaparım çünkü makas ve delici aletler biz çocuklar için tehlikelidir." (Ç2)

"Evet ailemle birlikte yaparım, en çok annem yardım eder." (Ç5)

"Takıldığımda ailemden yardım alırım." (Ç11)

"Evet genelde kesme yapıştırma yaparken yardım alırım." (Ç13)

"Evet birlikte yaparız çokeğlenceli oluyor." (Ç19)

"Evet birlikte yaparım." (33)

Öğretmene sorulan Soru 1: "Proje ödevlerinde öğrencilerinize yardım eder misiniz?"

Tablo 4: "Proje Ödevlerinde Öğrencilerinize Yardım Eder misiniz?" Sorusuna Öğretmenlerin Vermiş Olduğu Cevaplara Göre Frekans (F) ve Yüzde (%) Değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Öğrencilerinin proje ödevlerine yardım edenler	16	100
Toplam	16	100

Tablo 5'e göre, "Proje ödevlerinde öğrencilerinize yardım eder misiniz?" sorusuna öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; tamamı (16 kişi) öğrencilerin proje ödevine yardım etmektedir. Soruya ilişkin öğretmen görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

"Evet, yardım ederim." (Ö4)

"Güç gereken bir durumda yardım etmem ancak öğrenciye bir ışık yakmak adına fikir konusunda yani yardımcı fikirlerle ana fikre ulaşmak gibi bunun için de ağaçlandırma yöntemiyle dallar budaklar birleştirerek belki fikir verebilirim." (Ö6)

"Evet yardımcı olurum." (Ö8)

"Evet yönlendiririm onları." (Ö11)

"Evet onlara dönüt vererek eksiklerini tamamlamalarını isterim." (Ö12)

"Öğretmen burada rehberlik etmeli kutup yıldızı gibi yol gösterir." (Ö18)

Öğretmene Sorulan Soru: 2 "Verilen Proje Ödevini Öğrencileriniz Tek Başına mı Yapar?"

Tablo 5: "Verilen Proje Ödevini Öğrencileriniz Tek Başına mı Yapar?" Sorusuna Öğretmenlerin Vermiş Olduğu Cevaplara Göre Frekans (F) ve Yüzde (%) Değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Verilen Proje Ödevlerini Öğrencilerin Tek Başına Yaptıklarını Düşünenler	5	%31,25
Verilen Proje Ödevlerini Öğrencilerin Yardım Alarak Yaptıklarını Düşünenler	11	%68,75
Toplam	16	100

Tablo 5’ya göre, “Verilen proje ödevini öğrencileriniz tek başına mı yapar?” sorusuna öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; %31,25 (5 kişi) verilen proje ödevlerini öğrencilerin tek başına yaptıklarını düşünenler, %68,75 (11 kişi)’i verilen proje ödevlerini öğrencilerin yardım alarak yaptıklarını düşünenlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Hayır, tek başına yapmazlar.” (Ö4)

“Hayır genelde ailelerinin desteği olur.” (Ö9)

“Tek başına yapmaz genelde ailesinden destek alırlar biz de tabii ki destek oluyoruz, yönlendiriyoruz.” (Ö11)

“Tek başına yapmasını önermiyorum gözetim altında olmalı az önceki maddede de dediğim gibi ve veli bilinçli olmalı burada günlük olarak evde kontrol etmesi gerekir daha sonra öğretmenin de haftada bir iki kez kontrol etmesinin uygun olacağını düşünüyorum.” (Ö15)

“Velileriyle yapıyorlar fakat ben öğrencinin tek başına yapmasını doğru buluyorum eksik de olsa yanlış da olsa çocuk yanlış yapa yapa doğruyu bulmasını savunuyorum.” (Ö17)

Velieye sorulan Soru 1: “Çocuğunuz verilen proje ödevlerini yaparken sizden yardım alır mı?”

Tablo 6: “Çocuğunuz verilen proje ödevlerini yaparken sizden yardım alır mı?” sorusuna velilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (f) ve yüzde (%) değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken kendilerinden yardım alanlar	19	%59,37
Çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken kendilerinden bazen/ kısmen yardım alanlar	13	%40,63
Toplam	32	100

Tablo 6’ye göre, “Çocuğunuz verilen proje ödevlerini yaparken sizden yardım alır mı?” sorusuna velilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; %59,37 (19 kişi)’si çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken kendilerinden yardım alanlar, %40,63 (13 kişi)’ü çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken kendilerinden bazen/kısmen yardım alanlardır. Velilerin görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Yok bizim ailede ona yardım edecek kimse yok her ödevini kendi yapar.” (V2)

“Evet araştırma ve çıktı alınması gerektiğinde yardım istiyor, görüşme yapması gereken kişiler oldu röportaj için beraber gittik, sorulacak soruları beraber düzenledik.” (V9)

“Evet, kesme yapıştırma gibi durumlarda yardımcı olurum materyal gerektiğinde temin ederim.” (V14)

“Tabi elimden geleni yapıyorum meraklıyım yardımcı olurum. Nasıl yapması gerektiğini açıklamaya çalışırım zorlandığımda be yardımcı olurum.” (V16)

“Genelde yardımcı olmam çocuğum bazen yardım ister bazen almak istemez”. (V18)

“Evet yardım alır. Araştırmaları beraber yapıp yeni bilgiler öğreniyoruz beraber.” (V21)

“Resim kesme, sayfa düzeni, imla ve noktalama gibi düzen için gerekli düzenlemelerde yardımcı olurum. Fikirleri onun üretmesini bekler onu fikir üretmeye teşvik ederim şekil olarak yardım ederim sadece.” (V30)

“Evet yardımcı olduğum oluyor. Yani çocuk başka bir açıdan bakıyor anne baba olarak biz başka açıdan bakabiliyoruz farklı bir boyutu görmesine yardımcı oluyoruz yönlendiriyoruz.” (36)

Veliye sorulan Soru 2: “Proje Ödevlerini Yaparken Çocuğunuzun Yardıma İhtiyacı Olduğunu Düşünüyor musunuz?”

Tablo 7: “Proje Ödevlerini Yaparken Çocuğunuzun Yardıma İhtiyacı Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Velilerin Vermiş Olduğu Cevaplara Göre Frekans (F) ve Yüzde (%) Değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Proje Ödevlerini Yaparken Çocuklarının Yardıma İhtiyacı Olduğunu Düşünenler	33	%80,48
Proje Ödevlerini Yaparken Çocuklarının Yardıma İhtiyacı Olduğunu Düşünmeyenler	2	%4,87
Proje Ödevlerini Yaparken Çocuklarının Bazen/Kısmen Yardıma İhtiyacı Olduğunu Düşünenler	6	%14,63
Toplam	41	100

Tablo 7'e göre “Proje ödevlerini yaparken çocuğunuzun yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna velilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; %80,48 (33 kişi) proje ödevlerini yaparken çocuklarının yardıma ihtiyacı olduğunu düşünenler, %4,87(2 kişi)'si proje ödevlerini yaparken çocuklarının yardıma ihtiyacı olmadığını düşünenler, %14,63(6 kişi)'ü proje ödevlerini yaparken çocuklarının bazen/kısmen yardıma ihtiyacı olduğunu düşünenler'dir.

Veliye sorulan Soru 3: “Çocuğunuz Verilen Proje Ödevlerini Yaparken Öğretmeninden Yardım Alır mı?”

Tablo 8: “Çocuğunuz Verilen Proje Ödevlerini Yaparken Öğretmeninden Yardım Alır mı?” Sorusuna Velilerin Vermiş Olduğu Cevaplara Göre Frekans (F) ve Yüzde (%) Değerleri

	Frekans (F)	Yüzde (%)
Çocuklarının Verilen Proje Ödevlerini Yaparken Öğretmenlerinden Yardım Aldığını Düşünenler	18	%43,90
Çocuklarının Verilen Proje Ödevlerini Yaparken Öğretmenlerinden Yardım Almadığını Düşünenler	5	%12,19
Çocuklarının Verilen Proje Ödevlerini Yaparken Aklına Takıldığı/Anlamadığı Durumlarda Öğretmenlerinden Yardım Aldığını Düşünenler	15	%36,58
Fikri Olmayanlar	3	%7,31
Toplam	41	100

Tablo 8’a göre, “Çocuğunuz Verilen Proje Ödevlerini Yaparken Öğretmeninden Yardım Alır mı?” sorusuna velilerin vermiş olduğu cevaplara göre frekans (F) ve yüzde (%) değerleri; 43,90 (18 kişi)’i çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken öğretmenlerinden yardım aldığını düşünenler, %12,19(5 kişi)’u çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken öğretmenlerinden yardım almadığını düşünenler, %36,58 (15 kişi)’i çocuklarının verilen proje ödevlerini yaparken aklına takıldığı/anlamadığı durumlarda öğretmenlerinden yardım aldığını düşünenler, %7,31 (3 kişi)’i fikri olmayanlardır. Velilerin görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Konu belirler onun dışında yardım almaz.” (V10)

“Tabi ki alıyoruz soruyoruz fikir alıyoruz kendi yaptığımız şeyleri aşama aşama paylaşıyoruz sonrasında gerekli düzenlemeleri yapıyoruz.” (V12)

“Sınıfta yapılan etkinliklerde gerekirse yardım alır.” (V16)

“Evet öğretmeni de yardım eder.” (V24)

“Evet yardım alır öğretmenler daha bilgili olduğu için daha çok yardım alır daha doğru yönlendirilir öğretmeninden de yardım alır.” (V31)

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilere “Verilen proje ödevini kendiniz mi yaparsınız?” sorusu yöneltildiğinde öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre öğrencilerin sadece %31,70’i proje ödevlerini tek başına yaptığını ifade ederken %68,30 kendi yapmadığını, ödevini yaparken yardım aldığını ifade etmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin “Not olarak değerlendirilmeyecek bir proje ödevi hazırlıyor olsaydınız kendiniz mi yapardınız yoksa öğretmeninizden, uzmandan veya ailenizden yardım alır mıydınız?” sorusuna verdiği cevaplara göre öğrencilerin sadece %3,33’ü proje ödevini kendisinin hazırlayacağını ifade etmiştir. Geri kalan öğrenciler ailelerinden ve öğretmenlerinden yardım alacağını ifade ederken uzmandan yardım almak isteyen hiç öğrenci olmaması dikkat çekmektedir.

Kılıç ve Özel (2015) tarafından yapılan “Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının fen ve teknoloji derslerinde uygulamaları hakkında öğretmen ve veli görüşlerinin

incelenmesi” konulu çalışmada öğrencilerin proje ödevleri kendilerinin yapmadıkları, öğretmen ve ailelerinden yardım alarak proje ödevlerini tamamladıkları bulgusu araştırmamızı destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere sorulan “Verilen proje ödevini öğrencileriniz tek başına mı yapmaktadır?” sorusuna verdikleri cevaplara göre öğretmenlerin %31,25’i öğrencilerin ödevlerini tek başına yaptıklarını düşündüklerini ifade ederken, %68,75’i öğrencilere verilen proje ödevlerini öğrencilerin yardım alarak yaptığını düşündükleri tespit edilmiştir. Sorunun devamı olarak yöneltilen “Cevabınız evet ise; öğrencilerin bireysel olarak hazırladıkları ödevleri yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplara göre öğrencilerin tek başına yaptıkları proje ödevlerini yeterli bulan öğretmenler ile yeterli bulmayan öğretmenlerin sayılarının eşit olduğu görülmektedir. Öğretmenler ile yapılan mülakatlar ve gözlemler sonucunda öğretmenlerin öğrencilere verilen proje ödevlerinin öğrenciler tarafından yapılması gerektiği vurgulanırken proje hazırlama sürecinde öğrencilerin yalnız bırakılmaması gerektiği, öğrencilerin zorlandığında, fiziksel ya da maddi olarak yardıma ihtiyaç duyduklarında destek almasını gerekli gördükleri anlaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlere “Verilen proje ödevini yaparken öğrencilerinizin yardım almalarını gerekli görüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre öğretmenlerin sadece %12,50’si öğrencilerin proje ödevlerini yaparken yardım almalarını gerekli görmemektedir.

Kılıç ve Özel (2015) tarafından yapılan “Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının fen ve teknoloji derslerinde uygulamaları hakkında öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi” başlıklı araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun proje ödevlerini öğretmeniyle birlikte yapmak istediği bulgusu araştırmamızın bulgularıyla örtüşmektedir.

Öğrenci, öğretmen ve veliler ile yapılan mülakatlar ve gözlemler sonucunda öğretmenlerin tamamı proje hazırlama sürecinde öğrencilerine yardım ettiklerini ifade ederken öğrenci ve velilerin cevap ve yorumları incelendiğinde tamamı olmasa da büyük çoğunluğunun süreçte öğretmen yardımı ile ilerlendiğini ifade ettiği görülmektedir. Buradan hareketle öğrenci, öğretmen ve velilerin konu hakkındaki görüşleri tutarlılık göstermektedir yorumu yapılabilir.

Araştırmaya katılan velilerin “Proje ödevini çocuğunuz tek başına mı yapar?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda velilerin sadece %19,51’i çocuğunun proje ödevini tek başına yaptığını ifade ettiği görülmektedir (Bkz. Tablo 3). Ayrıca çalışmaya katılan velilere “Proje ödevini yaparken çocuğunuzun yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulduğunda verilen cevaplar doğrultusunda velilerin % 80,48’i proje ödevini yaparken her aşamada çocuğunun yardıma ihtiyacı olduğunu düşündüğünü ifade ederken, % 14,63’ü ise materyal temini, ödevin şekilsel düzeni gibi kısmen yardıma ihtiyacı olduğunu belirtmiş, sadece %4,63’nün çocuğu proje ödevi yaparken yardıma ihtiyacı olmadığını

düşündüğü görülmektedir.

Öğrenci, öğretmen ve velilerle yapılan mülakatlar ve gözlemler sonucunda öğrencilere verilen proje ödevlerini öğrencilerin tek başına yapmadıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda öğrenci, öğretmen ve velilere sorulan sorulara verilen cevaplar paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin proje ödevlerini yaparken Korkmaz ve Kaptan'ın (2001) belirtmiş olduğu PTÖ yaklaşımının aşamalarından projeyi uygulama aşamasında ailelerinden yardım aldıkları görülmüştür. Arslan (2013) tarafından yapılan "Türkçe Öğretmenlerinin Proje ve Performans Ödevleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmasında öğrencilerin proje ödevlerini aileleriyle birlikte yaptıkları bulgusu araştırmamızı desteklemektedir.

Veliler ile yapılan mülakatlar sonucunda velisinden yardım istemeyen öğrenci olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin velilerinden en çok Korkmaz ve Kaptan'ın (2001) belirtmiş olduğu PTÖ yaklaşımının aşamalarından projeyi uygulama aşamasında yardım talebinde buldukları tespit edilmiştir. İlgili alanyazında, Van Voorhis (2001) yaptığı araştırmasında öğrencilerin büyük çoğunluğunun yaptıkları çalışmalardan en az birinde anneleriyle çalıştıkları belirlendiğinden araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Gömlüksiz, Sinan ve Demir'in (2010) "İlköğretim Türkçe Dersi Proje ve Performans Ödevlerinin Gerçekleştirilme Sürecine Yönelik Öğrenci Görüşleri (Malatya İli Örneği)" başlıklı makalelerinde proje çalışmalarının sadece öğretmen-öğrenci ekseninde ele alınan değil velinin de sürece katıldığı bir uygulama olma bulgusu araştırmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci, öğretmen ve velilerle yapılan mülakat ve gözlemler sonucunda velilerin tamamının çocuklarına proje ödevlerini hazırlarken yardımcı oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin ve öğretmenlerin konu hakkındaki görüşleri incelendiğinde öğrencilerin proje ödevlerinin veli yardımı ve desteğiyle yapıldığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak yapılan araştırmada öğrencilere verilen proje ödevlerini öğrencilerin tek başına yapmadığı anlaşılmıştır. Bu durum veli ve öğretmenler tarafından da doğrulanmıştır. Yapılan görüşme ve gözlemler sonucunda öğrencilerin proje ödevlerini hem aileleriyle hem de öğretmenleriyle birlikte yaptıkları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilerine konu belirlerken, bilgi toplama aşamasında kaynak bulma konusunda, farklı örnekler sunarak doğru bilgiye ulaşmasında rehberlik ettikleri görülmektedir. Velilerin ise çocuklarına proje uygulama aşamasında materyal temin etme, ödevin şekilsel düzenlemesi, internet araştırmaları gibi konularda yardım ettikleri saptanmıştır.

Proje hazırlama süreciyle ilgili olarak öğretmenin öğrencisine rehberlik etmesi yol göstermesi beklenen bir durumdur. Ancak, birebir direkt olarak proje aktif rol alması uygun olmamaktadır. Veliler açısından ele alınacak olursa, velilerde

öğrencinin projesine destek olmasını uygun olmadığıdır. Bu proje hazırlama sürecinde de velilerin informal olarak eğitildiği de unutmamak gerekir. Proje hazırlama sürecinde yer alan öğrenci, öğretmen ve velilerin her birinin süreçte üstlenmesi gereken roller hakkında yeterli bilgi sahibi olması sürecin amacına uygun olarak tamamlanmasına olanak sağlayacaktır.

7. ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin proje ödevlerini tek başına yapmadıkları saptanmıştır. Bu bulgu doğrultusunda öğrencilere daha çok fırsat tanınan eğitim-öğretim ortamları sunulmalı, öğrencilerin yeni projeler üretip tasarlayabilmeleri için olanak sağlanarak projelerini kendilerinin özgürce hazırlayabilmesi için daha uygun şartlar sağlanabilir ve öğrenciler bu konuda cesaretlendirilebilir.

Öğrencilerin proje ödevlerini yaparken öğretmenlerinden yardım aldıkları anlaşılmıştır. Konu ile ilgili literatüre bakıldığında proje niteliklerinin öğretmen yeterlilikleriyle ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen yeterliliklerini arttırmak için öğretmenlere PTÖ hakkında nitelikli hizmet içi eğitimler, alanında uzman kişiler tarafından seminerler verilebilir.

Öğrencilerin proje ödevlerini yaparken velilerinden de yardım aldıkları araştırma sonuçlarında görülmektedir. Dolayısıyla veliler de proje hazırlama sürecine katılmaktadır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından başlatılan Veli Akademileri Projesi kapsamında il genelindeki okullarda velilere seminerler verilmektedir. Bu seminerlerde PTÖ yaklaşımı uygulamaları konusunda uzmanlar tarafından velilere eğitim verilebilir, bu uygulama Türkiye genelinde uygulanabilir.

PTÖ günümüzde ihtiyaç duyulan problem çözebilen, yeni bilgiler üretebilen, eleştirel ve analitik düşünebilen, sorumluluk alarak sorumluluklarını yerine getirebilen, ekip çalışmalarında işbirliği yaparak uyumlu çalışabilen bireylerin yetiştirilmesine uygun bir yaklaşımdır. Bu sebeple öğrenciler PTÖ uygulamalarıyla daha erken yaşlarda tanıştırılabilir ve okullarda ayrıca bir ders olarak okutulabilir. Nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmeleri yapılarak, daha derinlemesine sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Aras, İP. (2020). “Araştırma ve Uygulamalarıyla Proje Tabanlı Öğrenme” *Eğitim Teknolojileri Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı*, Ankara
- Arslan, A. (2013). “Türkçe Öğretmenlerinin Proje ve Performans Ödevleri ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 11-22.
- Ay, Ş. (2013). “Öğretmen Adaylarının Proje Tabanlı Öğrenme ve Geleneksel Öğretime İlişkin Görüşleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s:28.

- Babadoğan C. (2003). "Sorumlu davranış geliştirme stratejileri bağlamında öğrenen sınıf", *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 121-136
- Bektaş, M. (2009). *Hayat bilgisi dersinin dünü bugünü. İçinde; Öğülmüş, S. (Ed.). İlköğretim hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*, Pegem Akademi, s. 13-29.
- Büyüköztürk, ř., Kılıç, ÇE., Erkan, AÖ., Karadeniz, ř. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çiftçi, S. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Risk Alma Düzeylerine, Problem Çözme Becerilerine, Erişilerine, Kalıcılığa ve Tutumlarına Etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çubukçu, Z. (2012). *Proje Tabanlı Öğrenme B. Oral içinde, Öğrenme Öğretme, Kuram ve Yaklaşımları*, Pegem Yayıncılık, Ankara, s. 527-539.
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde Yeni Yönelimler Başbay M. içinde, Proje Tabanlı Öğrenme*, (s. 67-79), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Demirhan, C. (2002). *Program Geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Erdem, M. ve Akkoyunlu B. (2002). İlköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında beşinci sınıf öğrencileriyle yürütölen ekiple proje tabanlı öğrenme üzerine bir çalışma", *İlköğretim Online E-Dergi*, <http://ilköğretim-online.org.tr>.
- Esemen, A. (2019). "Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının kök değerler ile ilişkisinin değerlendirilmesi", *MM-Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 16-29.
- Gömlüksiz, MN., Sinan, AT. ve Demir, S. (2010). İlköğretim Türkçe dersi proje ve performans ödevlerinin gerçekteştirilme sürecine yönelik öğrenci görüşleri (Malatya İli Örneği), *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkie*, 5(3), 1320-1349.
- Gündüz, M. (2018). Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Yapııkları Projelerin Sorumluluk Duygusuna Katkısı Hakkındaki Görüşlerin Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 17(68), 1374-1385.
- Kılıç, Z. (2004). *Meslek Eğitiminde Projeye Dayalı Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Bilgilerinin Kalıcılığına Etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kılıç, İ. ve Özel, M. (2014). *İlköğretim 2. kademe fen ve teknoloji derslerinde proje tabanlı öğrenme yönteminin uygulanma sürecinin öğretmen ve öğrenci bakımından incelenmesi*. 6. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Kılıç, İ. ve Özel, M. (2015). "Proje tabanlı öğrenme yönteminin fen ve teknoloji derslerinde uygulamaları hakkında öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi" *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 7-20.
- Ljung, EJ. ve Blackwell, M. (1996). "Project OMEGA: A winning approach for at-risk teens", *Illinois School Research and Development Journal*, 33, 15-17.
- MEB, (2009) *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Vatandaşlık Bilgi Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Öteleş, ÜU. ve Ezer, F. (2020). Sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yönteminin etkisini belirlemeye yönelik bir çalışma, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 9(2)*, s. 855-871. Özkarabacak BA. (2013). *Aile Katılımlı Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının 60-72 Aylık Çocukların Farklı Kültürlere Bakış Açısına Etkisinin İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Öztürk, T. ve Kalafatçı, Ö. (2016). "İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programının uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi", *Ihlara Eğitim Araştırma Dergisi*, 1(1), 58-74.
- Seçgin, F. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının proje tabanlı değer eğitime yönelik deneyimleri, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 10(4), 1001-1036.
- Shepherd, H. G. (1998). *The probe method: A problem-based learning model's effect on critical thinking skills of fourth- and fifth-grade social studies students*. Dissertation Abstracts International, Section A: Humanities and Social Sciences, 59 (3-A), p.779.
- Şahin Civelekoğlu, M. ve Öztürk, Ş. (2010) "İlköğretim fen ve teknoloji dersinde proje tabanlı öğrenme (PTÖ) yönteminin uygulanması ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri", *İlköğretim Online* 9(3), 1189-1200.
- Tay, B. (2007). "Öğrenme stratejilerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi", *Milli Eğitim Dergisi*, 35, 89-104
- Van Voorhis, F. (2001). *Teachers' use of inretactive homework and its effects on family involvement and science achievement of middle grade students*. Annual Meeting Paper of the American Educational Research Association, Seattle, WA.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. *The Journal of International Social Research*, 8(37), 709-718.
DOI: 10.17719/jisr.20153710637

Wolk S. (1994). "Project- based learning: Pursuits with a purpose", *Educational Leadership*, 52(3), 42-45.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EK 1. ÖĞRENCİLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

1. Proje denilince ne anlıyorsunuz?
2. Okulda proje hazırlayacak olsanız hangi dersten hazırlardınız? Neden?
3. Verilen proje ödevini kendiniz mi yaparsınız?
4. Verilen proje ödevini öğretmeninizle birlikte mi hazırlarsınız?
5. Proje günlüğü hazırlar mısınız?
6. Sürecin tamamını öğretmenin kontrolünde mi yapmak istersiniz?
Öğretmenin ne sıklıkta seni kontrol etmesini istersin?
 Her gün
 Haftada bir kez
 İki haftada bir kez
 Üç haftada bir kez
 Ayda bir kez
7. Hangi aşamalarda yardıma ihtiyaç duyarsınız? Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının aşamaları;
 Konuları belirleme
 Proje planlarının oluşturulması
 Projeyi uygulama
 Sunuyu planlama
 Sunuyu yapma
 Değerlendirme
8. Proje ödevlerini aileniz ile birlikte mi yaparsınız? Hangi aşamada destek alırsınız?
 Konuları belirleme
 Proje planlarının oluşturulması
 Projeyi uygulama
 Sunuyu planlama
 Sunuyu yapma
 Değerlendirme
9. Proje çalışmalarının arkadaşlarınızla iletişiminize nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz?
10. Proje çalışmalarının öğretmeninizle iletişiminize nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz?
11. Okulda hazırladığımız projeleri günlük hayatta kullanabildiğinizi düşünüyor

musunuz?

12. Not olarak değerlendirilmeyecek bir proje hazırlıyor olsaydınız kendiniz mi hazırlardınız yoksa öğretmeninizden, uzmandan veya ailenizden yardım alırmıydınız?

EK 2. ÖĞRETMENLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

1. Proje denilince ne anlıyorsunuz?
2. Proje çalışması yaptınız mı?
3. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı denilince ne anlıyorsunuz?
4. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının avantajları sizce nelerdir?
5. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının dezavantajlarını sizce nelerdir?
6. Verilen proje ödevini öğrencileriniz tek başına mı yapar? Cevabınız evet ise; öğrencilerin bireysel olarak yaptığı proje ödevlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
7. Verilen proje ödevini yaparken öğrencilerinizin yardım almalarını gerekli görüyor musunuz?
8. Proje hazırlama uzun bir süreçtir. Bu sürecin tamamı okul saatlerinde tamamlanmalı mıdır?
9. Proje ödevlerinde öğrencilerinize yardım eder misiniz? Cevabınız evet ise; ne sıklıkta ve hangi aşamalarda bu yardımı edersiniz.
 - Her gün
 - Haftada bir kez
 - İki haftada bir kez
 - Üç haftada bir kez
 - Ayda bir kezProje tabanlı öğrenme yaklaşımının aşamaları;
 - Konuları belirleme
 - Proje planlarının oluşturulması
 - Projeyi uygulama
 - Sunuyu planlama
 - Sunuyu yapma
 - Değerlendirme
10. Proje konusu belirleme sürecinde proje konusu nasıl seçilmektedir? Öğrencilerin görüşünü alır mısınız?
11. Öğrenciler verilen proje ödevini hazırlama süreci içerisindeyken kontroller yapıyor musunuz? Yapıyorsanız ne sıklıkta?

- Her gün
 - Haftada bir kez
 - İki haftada bir kez
 - Üç haftada bir kez
 - Ayda bir kez
12. Proje uygulama aşamasında, bilgi toplarken öğrencilerinize yardımcı olurmusunuz? Cevabınız evet ise; nasıl?
13. Proje ödevlerini öğrenciler velileriyle birlikte mi hazırlar?
14. Sizce proje çalışmalarının daha verimli olması için destek alınması gerekli midir?
15. Proje tabanlı öğrenme yöntemi uygulanırken öğrenciler arası iletişimi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
16. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğretmenin rolü ne olmalıdır?

EK 3. VELİLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

1. Çocuğunuzun okul ve derslere karşı tutumu nasıldır?
2. Proje deyince aklınıza ne geliyor? Sizce projeyi kimler yapar?
3. Çocuğunuzun proje ödevlerine karşı tutumu nasıldır?
4. Proje ödevlerini çocuğunuz tek başına mı yapar?
5. Proje ödevlerini yaparken çocuğunuzun yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz?
6. Çocuğunuz verilen proje ödevlerini yaparken öğretmeninden yardım alır mı?
7. Çocuğunuz verilen proje ödevlerini yaparken sizden yardım alır mı? Cevabınız evet ise; hangi aşamalarda yardımcı olursunuz? Yardımınızın nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz? Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının aşamaları;
 - Konuları belirleme
 - Proje planlarının oluşturulması
 - Projeyi uygulama
 - Sunuyu planlama
 - Sunuyu yapma
 - Değerlendirme
8. Sizce projelerin öğrencilere faydası var mıdır? Nedenlerini açıklayınız.
9. Çocuğunuz proje hazırlarken sizin de dolaylı olarak eğitim aldığınızı, eğitildiğinizi düşünüyor musunuz? Bir şeyler öğreniyor musunuz?